

Bartosz Ziemblicki
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Konstytucyjne aspekty członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Streszczenie: Polska konstytucja z 1997 r. dostosowana była do procesu integracji europejskiej. Przewidywała szczególną regulację, która to umożliwiała. Nie oznacza to jednak, że nie powstały kontrowersje i wątpliwości co do zgodności w kilku dziedzinach prawa Unii Europejskiej z Konstytucją RP. W jednym przypadku nie obeszło się bez zmiany konstytucji, a mianowicie na potrzeby funkcjonowania europejskiego nakazu aresztowania. W innych przypadkach, takich jak prawo wyborcze czy prawo zabezpieczenia społecznego, Trybunał Konstytucyjny nie dopatrywał się sprzeczności, której nie można by wyeliminować odpowiednią wykładnią. Jeśli chodzi o emisję pieniądza, sprawa zyska aktualność w momencie przystąpienia Polski do strefy euro.

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej wątpliwości budziła hierarchia źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce, a także status jej suwerenności. W pierwszym przypadku Trybunał Konstytucyjny stanął na stanowisku obrony zasady prymatu Konstytucji RP. W drugim z kolei należy uznać, że przekazanie wykonywania praw suwerennych nie oznacza ograniczenia suwerenności.

Słowa kluczowe: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, przystąpienie do Unii Europejskiej, zmiany konstytucji, europejski nakaz aresztowania, strefa euro, zabezpieczenie społeczne.

I. Wprowadzenie

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej (dalej: UE albo Unia) stanowiło rewolucję dla jej systemu prawnego. Rewolucję już drugą w ciągu półtorej dekady, bowiem pierwszą była transformacja ustrojowa po upadku komunizmu. Problemy prawne akcesji dotyczyły nie tylko szczegółowych regulacji, ale także spraw fundamentalnych, uregulowanych w Konstytucji RP¹. Kilka z nich zasługuje, w ocenie autora, na szczególną uwagę. Pierwszym istotnym zagadnieniem jest stosunek Konstytucji RP do przystąpienia Polski do Unii z uwagi na szczególny status tej organizacji, określanej nie jako międzynarodowa, lecz ponadnarodowa². Drugą kwestią są relacje pomiędzy Konstytucją RP a materialnym prawem Unii Europejskiej w takich sprawach, jak ekstradycja, prawo wyborcze, prawo zabezpieczenia społecznego czy emisja pieniądza. Trzecia to hierarchia źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce po przystąpieniu do Unii Europejskiej. Czwarta dotyczy wątpliwości co do suwerenności Polski po tymże przystąpieniu.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

² J. Barcz, *Charakter prawny i struktura Unii Europejskiej. Pojęcie prawa UE*, [w:] J. Barcz, *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006, s. 28.

2. Konstytucja RP wobec akcesji Polski do Unii Europejskiej

Aktualna Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej została uchwalona 2 kwietnia 1997 r., a następnie zatwierdzona w referendum ogólnokrajowym 25 maja 1997 r. Mimo iż transformacja ustrojowa w Polsce rozpoczęła się w 1989 r., dopiero kilka lat później udało się przyjąć Konstytucję RP odpowiednią dla państwa demokratycznego³. Choć w momencie tym Polska miała przed sobą jeszcze długą drogę do Unii Europejskiej, to twórcy Konstytucji RP już wtedy zaprojektowali ją tak, aby to członkostwo ułatwić czy wręcz umożliwić. Należy bowiem pamiętać, że proces integracji Polski z Unią rozpoczął się formalnie już 8 kwietnia 1994 r. w Atenach z chwilą złożenia przez Polskę wniosku o członkostwo w UE i potwierdzenia go przez wszystkie państwa członkowskie podczas konferencji w Essen 9-10 grudnia 1994 r.⁴

Zgodnie z art. 90 ust. 1 Konstytucji RP, umieszczonym w rozdziale III pod tytułem „Źródła prawa”, „Rzeczpospolita Polska może na podstawie umowy międzynarodowej przekazać organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach”⁵. O ile wprowadzenie takiej regulacji do Konstytucji RP zasługuje na aprobatę⁶, o tyle otwarta formuła przedmiotowa wymagała doprecyzowania przez Trybunał Konstytucyjny (dalej: TK), który uczynił to w wyroku z 11 maja 2005 r.⁷ Konieczność zawarcia takiego szczególnego przepisu w Konstytucji RP wynika z faktu, że Unia Europejska jest czymś więcej niż zwykłą organizacją międzynarodową. Zgodnie z orzeczeniem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (dalej: ETS) z 1964 r. w sprawie *Flaminio Costa przeciwko E.N.E.L.* przystąpienie do Wspólnot Europejskich i przekazanie krajowych praw i zobowiązań do systemu prawnego Wspólnot pociąga za sobą trwałe ograniczenie suwerennych praw państw członkowskich, którego żaden późniejszy, jednostronny akt prawny, rozbieżny z ujęciem prawa Wspólnot, nie może zmienić. W tym kontekście pamiętać należy także o zasadzie *pacta sunt servanda*, wyrażonej w art. 26 Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów⁹ oraz art. 27 i 46 tejże Konwencji, które wyłączają możliwość ewentualnego powoływania się na postanowienia swojego prawa wewnętrznego dla usprawiedliwienia niewykonywania przez państwo traktatu.

W kolejnych ustępach art. 90 Konstytucji RP uregulowany został tryb ratyfikacji umowy międzynarodowej, o której mowa powyżej. Sejm bezwzględną większością głosów

³ Por. B. Banaszak, *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2001, s. 21-40.

⁴ P. Borkowski, *Polska w Unii Europejskiej*, [w:] S. Przymies, I. Popiuk-Rysińska (red.), *Udział Polski w organizacjach międzynarodowych*, Warszawa 2012, s. 112; A. Nowak-Far, *Droga Polski do Unii Europejskiej*, [w:] J. Barcz (red.), *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006, s. 549.

⁵ Szerzej K. Wojtyczek, *Przekazywanie kompetencji państwa organizacjom międzynarodowym*, Kraków 2007.

⁶ K. Wojtowicz, *Konstytucja RP z 1997 r. a członkostwo Polski w Unii Europejskiej*, [w:] J. Barcz, *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006, s. 519.

⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 11 maja 2005 r., K 18/04.

⁸ Wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 15 lipca 1964 r., 6/64.

⁹ Konwencja Wiedeńska o prawie traktatów sporządzona 23 maja 1969 r. (Dz.U. z 1990 r. Nr 74, poz. 439).

przy kworum 50% miał zdecydować (ust. 4), czy zgoda miała być wyrażona w referendum ogólnokrajowym (ust. 3), czy też w ustawie uchwalanej przez Sejm większością 2/3 głosów przy kworum 50% oraz przez Senat większością 2/3 głosów przy takim samym kworum (ust. 2). Traktat akcesyjny Polski do Unii Europejskiej został podpisany 16 kwietnia 2003 r. w Atenach, a następnie Sejm wybrał ratyfikację przez referendum¹⁰. Zgodnie z art. 125 ust. 3 Konstytucji RP referendum jest wiążące, jeśli wzięła w nim udział więcej niż połowa obywateli uprawnionych do głosowania. Zgodnie z Obwieszczeniem Państwowej Komisji Wyborczej z 9 czerwca 2003 r.¹¹ frekwencja wyniosła 58,85%, za przystąpieniem do Unii Europejskiej opowiedziało się 77,45% głosujących, a 22,55% było przeciwko. Ważność referendum stwierdził Sąd Najwyższy¹². Od strony prawnej proces akcesji Polski do Unii można podsumować stwierdzeniem, że polska konstytucja od samego początku była odpowiednio przygotowana na to wydarzenie.

3. Konstytucja RP wobec członkostwa Polski w Unii Europejskiej

Przystąpienie do Unii Europejskiej wymaga przyjęcia prawnego dorobku wspólnotowego (fr. *acquis communautaire*)¹³. W przypadku Polski w kilku przypadkach powstały wątpliwości co do zgodności regulacji prawnych Unii Europejskiej z Konstytucją RP.

3.1. Zakaz ekstradycji

Zgodnie z art. 55 Konstytucji RP ekstradycja obywatela polskiego jest zakazana. Natomiast zgodnie z postanowieniami decyzji ramowej Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania (dalej: ENA) i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi¹⁴ państwa członkowskie mają obowiązek aresztowania i wydawania osób podlegających nakazowi niezależnie od ich obywatelstwa. Polska uczyniła zadość obowiązkowi wynikającemu z decyzji ramowej i ustawą z dnia 18 marca 2004 r.¹⁵ wprowadziła do kodeksu postępowania karnego (dalej: KPK)¹⁶ przepisy zezwalające na ekstradycję polskich obywateli do krajów Unii.

¹⁰ P. Borkowski, *op. cit.*, s. 115.

¹¹ Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 czerwca 2003 r. o wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (Dz.U. Nr 103, poz. 953).

¹² Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2003 r. w przedmiocie ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r. (Dz.U. Nr 126, poz. 1170).

¹³ J. Barcik, A. Wentkowska, *Prawo Unii Europejskiej*, Warszawa 2008, s. 113-115.

¹⁴ Decyzja ramowa Rady Nr 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.U. UE L 190 z 18 lipca 2002 r.).

¹⁵ Ustawa z dnia 18 marca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 69, poz. 626).

¹⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

Z problemem zgodności powyższej konstrukcji prawnej z polską konstytucją spotkał się Trybunał Konstytucyjny w przytoczonej już sprawie, zakończonej wyrokiem z 11 maja 2005 r. Jednakże wydanie orzeczenia w tym zakresie Trybunał uznał za niedopuszczalne, przychylając się tym samym do stanowiska Prezydenta RP, Prokuratora Generalnego i Ministra Spraw Zagranicznych, którzy w ramach postępowania przedstawili swoje poglądy. Wnioski w tym zakresie o zbadanie konstytucyjności przepisów nie zawierały bowiem wskazania kwestionowanego przepisu i nie precyzowały zarzutu niezgodności z Konstytucją RP ani dowodów na jego poparcie. Według Trybunału kontrola może zostać odniesiona dopiero do aktu stanowiącego wdrożenie (implementację) kierunkowej dyspozycji wspomnianej decyzji ramowej. Wymieniona we wniosku „możliwość ekstradycji obywatela polskiego do państwa członkowskiego UE”, a więc - potencjalna sytuacja społeczna, nie może być przedmiotem badania przez Trybunał¹⁷.

Jednakże równocześnie z wyżej opisanym postępowaniem toczyło się przed Trybunałem postępowanie w trybie pytania prawnego, zadane przez Sąd Okręgowy w Gdańsku, w którym wyrok został wydany 27 kwietnia 2005 r.¹⁸, a więc dwa tygodnie wcześniej. W tym przypadku sprawa dotyczyła konstytucyjności wydanego na podstawie decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania art. 607t KPK, wprowadzonego ustawą z dnia 18 marca 2004 r.

Trybunał orzekł o niezgodności badanego przepisu z konstytucją, przy czym odroczył utratę przez niego mocy o 18 miesięcy. Wskazał też, że zarówno ze względu na skutek odroczenia (jakim jest utrzymanie mocy obowiązującej), jak i z uwagi na art. 9 Konstytucji RP, dotyczący respektowania przez Rzeczpospolitą Polską wiążącego ją prawa międzynarodowego, należy uznać, że sądy tymczasowo zobowiązane są do dalszego stosowania art. 607t § 1 KPK¹⁹. Zdaniem Trybunału skutkiem wyroku jest niemożność odwołania się przez sądy powszechne do zasady bezpośredniego stosowania Konstytucji RP w taki sposób, który prowadziłyby do pominięcia wyroku TK i odmowy przekazania obywatela polskiego w ramach ENA przez powołanie się na art. 55 ust. 1 Konstytucji RP. Powołał się w tym miejscu na art. 190 ust. 3 Konstytucji RP²⁰. W doktrynie pojawiły się zdania odmienne. Profesor Wojtowicz podniósł, że sądy mogą właśnie w takich przypadkach, na podstawie art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, dotyczącego stosowania Konstytucji RP bezpośrednio, stosować art. 55 i odmawiać wydawania polskich obywateli²¹.

Oczywiście orzeczenie odraczające termin utraty mocy obowiązującej nie ma charakteru bezpośrednio kasatoryjnego (derogacyjnego), albowiem nie eliminuje z systemu prawa niekonstytucyjnych (nielegalnych) przepisów z dniem ogłoszenia wyroku. W tej sytuacji ustawodawca podjął decyzję o zmianie Konstytucji RP. Dokonał tego ustawą

¹⁷ S. 66-67 wyroku.

¹⁸ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 2005 r., P 1/05.

¹⁹ S. 23 wyroku.

²⁰ S. 23 wyroku.

²¹ K. Wojtowicz, *Konstytucja RP z 1997 r...*, s. 526.

z dnia 8 września 2006 r.²² Zgodnie z nowym brzmieniem art. 55 ust. 2 Konstytucji RP „Ekstradycja obywatela polskiego może być dokonana na wniosek innego państwa lub sądowego organu międzynarodowego, jeżeli możliwość taka wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem, pod warunkiem że czyn objęty wnioskiem o ekstradycję: 1) został popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz 2) stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili złożenia wniosku”. W ten sposób poprzez zmianę Konstytucji RP niezgodność prawa Unii Europejskiej z polską konstytucją została wyeliminowana.

3.2. Prawo wyborcze

Wątpliwości co do zgodności prawa Unii Europejskiej z Konstytucją RP w zakresie prawa wyborczego pojawiły się w dwóch aspektach. Pierwszy dotyczył wyborów lokalnych, a drugi wyborów do Parlamentu Europejskiego.

Zgodnie z art. 62 ust. 1 Konstytucji RP „prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego przysługuje pełnoletniemu obywatelowi polskiemu, o ile nie jest ubezwłasnowolniony, pozbawiony praw wyborczych lub publicznych”. Tymczasem zgodnie z art. 22 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE)²³, czyli dawnym art. 19 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (dalej: TWE)²⁴, „każdy obywatel Unii mający miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie jest obywatelem, ma prawo głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych w Państwie Członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, na takich samych zasadach jak obywatele tego Państwa”.

Stanowisko Polski w negocjacjach z Unią Europejską było takie, że zapis Konstytucji RP nie wyklucza rozszerzenia kręgu wyborców w ustawie²⁵. Ze stanowiskiem tym zgadza się prof. Banaszak²⁶. Profesor Wojtowicz stoi natomiast na stanowisku, że takie rozwiązanie jest niedopuszczalne, bowiem stanowi oczywistą sprzeczność z Konstytucją RP²⁷. Podnosi, że z tego samego powodu w innych państwach zdecydowano się na zmiany w konstytucjach: we Francji zmieniono art. 88-3, w Hiszpanii art. 13, w Portugalii art. 15,

²² Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 200, poz. 1471).

²³ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. UE C 326 z 26 października 2012 r.).

²⁴ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.U. UE C 321 z 29 grudnia 2006 r.).

²⁵ C. Banasiński, *Stan i metody przygotowań polskiego prawa konstytucyjnego do członkostwa w Unii Europejskiej*, [w:] E. Popławska (red.), *Konstytucja dla rozszerzającej się Europy*, Warszawa 2000, s. 384.

²⁶ B. Banaszak, *Konstytucja RP. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 375.

²⁷ K. Wojtowicz, *Konstytucja RP z 1997 r...*, s. 526-527.

a w RFN art. 28. Taki sam pogląd wyraża prof. Jaskiernia²⁸. Tymczasem w Polsce dyrektywę 94/80/WE²⁹ dotyczącą wyborów lokalnych w państwach członkowskich Unii Europejskiej transponowano ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz niektórych innych ustaw³⁰. Nie wprowadzono jednak żadnych zmian w Konstytucji RP, bowiem Trybunał Konstytucyjny nie dopatrzyl się żadnej sprzeczności w tej kwestii³¹.

Jeżeli chodzi o prawo wyborcze do Parlamentu Europejskiego, to dyrektywę 93/109/WE³² transponowano do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 23 stycznia 2004 r. - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego³³, którą to ustawę później uchylono ustawą z dnia 5 stycznia 2011 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Kodeks wyborczy³⁴. Grupa posłów zaskarżyła art. 8 i art. 9 tej ustawy, które przyznawały czynne prawo wyborcze w Polsce oraz bierne prawo wyborcze posłów z Polski do Parlamentu Europejskiego osobom, które posiadają obywatelstwo państwa Unii Europejskiej i stale zamieszkują w Polsce³⁵. Posłowie zarzucili tym przepisom naruszenie art. 4 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym „władza zwierzchnia w RP należy do Narodu”. Trybunał Konstytucyjny orzekł w tej sprawie wyrokiem z 31 maja 2004 r.³⁶, stwierdzając, że regulacje te nie są niezgodne z Konstytucją RP. Trybunał wskazał w pkt 2 uzasadnienia, że art. 4 ust. 1 Konstytucji RP odnosi się do władzy zwierzchniej w Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem nie do władzy w Unii Europejskiej³⁷.

Przy okazji prawa wyborczego warto wspomnieć, że część posłów zakwestionowała do Trybunału Konstytucyjnego zgodność prawa unijnego z art. 101 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym Sąd Najwyższy stwierdza ważność wyborów do Sejmu i Senatu, ale nie do Parlamentu Europejskiego. Trybunał nie podzielił jednak tego poglądu³⁸.

²⁸ J. Jaskiernia, *Członkostwo Polski w Unii Europejskiej a problem nowelizacji Konstytucji RP*, Warszawa 2004, s. 51-52.

²⁹ Dyrektywa Rady 94/80/WE z dnia 19 grudnia 1994 r. ustanawiająca szczegółowe zasady korzystania z prawa głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych przez obywateli Unii zamieszkałych w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami (Dz.U. UE L 368 z 31 grudnia 1994 r.).

³⁰ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 102, poz. 1055).

³¹ Patrz przypis 7, s. 57-59.

³² Dyrektywa Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r. ustanawiająca szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami (Dz.U. L 329, 30 grudnia 1993 r.).

³³ Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz.U. Nr 25, poz. 219).

³⁴ Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Kodeks wyborczy (Dz.U. Nr 21, poz. 113).

³⁵ W przypadku biernego prawa wyborczego wprowadzono wymóg zamieszkiwania przez 5 lat.

³⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 31 maja 2004 r., K 15/04.

³⁷ S. 8 wyroku i następne.

³⁸ Patrz przypis 7, s. 51-52.

3.3. Zabezpieczenie społeczne

Zgodnie z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP „obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego”. Tymczasem na podstawie art. 42 TWE (dawny art. 51, a obecny art. 48 TFUE) „Rada (...) przyjmuje w dziedzinie zabezpieczenia społecznego środki niezbędne do ustanowienia swobodnego przepływu pracowników; w tym celu Rada ustanawia system umożliwiający pracownikom migrującym oraz uprawnionym osobom od nich zależnym: a) zaliczenie wszystkich okresów uwzględnianych w prawie poszczególnych państw, w celu nabycia i zachowania prawa do świadczeń oraz naliczenia wysokości świadczeń; b) wypłatę świadczeń osobom mającym miejsce zamieszkania na terytoriach Państw Członkowskich”. Unia Europejska wprowadziła przepisy dotyczące zabezpieczenia społecznego w rozporządzeniu Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r.³⁹, zastąpionym później rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r.⁴⁰

Zmianę art. 67 Konstytucji RP postuluje prof. Winczorek⁴¹, który uważa, że niesłusznie ogranicza on prawo zabezpieczenia społecznego do obywateli, zwłaszcza w kontekście art. 34 ust. 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej⁴². Zgodnie z nim „każdy mający miejsce zamieszkania i przemieszczający się legalnie w obrębie Unii Europejskiej ma prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego i przywilejów socjalnych zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi”. Podobne poglądy wyrażają prof. Wojtowicz⁴³ i prof. Mik⁴⁴, jednakże Trybunał Konstytucyjny jak dotąd nie miał okazji wypowiedzieć się na ten temat.

3.4. Polityka pieniężna

Polska jak dotąd nie tylko nie przystąpiła do strefy euro, ale nawet nie zadeklarowała się co do terminu przystąpienia. Niemniej jako członek Unii Europejskiej, uczestnicząc w postępującej integracji gospodarczej⁴⁵, co wynika także z wypowiedzi przedstawicieli Polski⁴⁶, z czasem do tej strefy przystąpi. Obowiązek taki wynika z art. 119 ust. 2 TFUE,

³⁹ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. WE L 149 z 5 lipca 1971 r. ze zm.).

⁴⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 200 z 7 czerwca 2004 r.).

⁴¹ P. Winczorek, *Komentarz do Konstytucji RP*, Warszawa 2008, s. 161.

⁴² Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2012 C 326/02 z 26 października 2012 r.).

⁴³ K. Wojtowicz, *Konstytucja RP z 1997 r...*, s. 528.

⁴⁴ C. Mik, *Przekazanie kompetencji przez Rzeczpospolitą Polską na rzecz Unii Europejskiej i jego następstwa prawne*, [w:] C. Mik (red.), *Konstytucja RP z 1997 r. a członkostwo Polski w Unii Europejskiej*, Toruń 1999, s. 157.

⁴⁵ <http://www.nbportal.pl/pl/np/euro/przygotowania-polska/droga-do-euro/przygotowania-polski> [dostęp: 13.05.2014].

⁴⁶ Np. wypowiedź Prezydenta RP z dnia 23 kwietnia 2014 r., <http://wiadomosci.onet.pl/prezydent-integracja-ze-strefa-euro-warunkiem-lepszej-pozycji-polski/g8-tj-1> [dostęp: 13.05.2014].

zgodnie z którym „dla osiągnięcia celów Unii Europejskiej działania państw członkowskich i Unii obejmują jedną walutę, euro. Jak również określenie oraz prowadzenie jednolitej polityki pieniężnej i polityki wymiany walut”⁴⁷.

Zgodnie z art. 227 ust. 1 Konstytucji RP wyłączne prawo emisji pieniądza oraz ustalania i realizowania polityki pieniężnej przysługuje Narodowemu Bankowi Polskiemu. Tymczasem zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. c TFUE Unia ma wyłączne kompetencje w dziedzinie polityki pieniężnej w odniesieniu do państw członkowskich, których walutą jest euro. W strefie euro emisji pieniądza dokonuje wyłącznie Europejski Bank Centralny z siedzibą we Frankfurcie nad Menem oraz, z jego upoważnienia na podstawie art. 282 ust. 3 TFUE, banki centralne państw strefy euro. Wydaje się, że w tym przypadku nawet przy zastosowaniu bardzo pronunijnej wykładni prawa polskiego nie będzie możliwe uniknięcie zmiany Konstytucji RP dla umożliwienia członkostwa w strefie euro⁴⁸. Przykładowo RFN zmieniła z tej przyczyny art. 88 swojej Ustawy Zasadniczej. Polski Trybunał Konstytucyjny zgodził się, że w przyszłości kwestia ta prawdopodobnie nabierze znaczenia⁴⁹.

Dotychczas Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął natomiast kwestię, czy ze wspomnianym art. 227 ust. 1 Konstytucji RP nie jest sprzeczny art. 105 TWE (obecnie art. 127 TFUE), zgodnie z którym to Europejski System Banków Centralnych urzeczywistnia politykę pieniężną Unii. Trybunał orzekł, że art. 105 TWE nie jest samowykonalny i w związku z tym nie podlega kontroli zgodności z Konstytucją RP. Dopiero przepisy wykonawcze do niego mogłyby zostać zakwestionowane⁵⁰.

4. Hierarchia źródeł prawa w Polsce po przystąpieniu do Unii Europejskiej

Przystępując do Unii Europejskiej, Polska przyjęła wspólnotowy dorobek prawny (*fr. acquis communautaire*). Zrodziło się pytanie o status prawa unijnego w polskim porządku prawnym. Zgodnie z art. 91 ust. 3 Konstytucji RP, jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami. Bezpośrednie stosowanie co najmniej rozporządzeń unijnych wynika wprost z art. 288 TFUE (dawnego art. 249 TWE). Wynika ono także z orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Van Gend & Loos*⁵¹.

W przypadku krajowych ustaw, czy tym bardziej rozporządzeń, prymat prawa Unii Europejskiej nad prawem polskim nie budzi wątpliwości. Kontrowersje dotyczą natomiast Konstytucji RP. Zgodnie z jej art. 8 ust. 1 jest ona najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej.

⁴⁷ Choć przykład Wielkiej Brytanii, Szwecji i Danii pokazuje, że nie jest to nieuchronne.

⁴⁸ Więcej Ł. Żukowski, *Nowelizacja Konstytucji RP wobec pełnego członkostwa Polski w Europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej*, [w:] B. Banaszak, M. Jabłoński (red.), *Konieczne i pożądane zmiany Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku*, Wrocław 2010.

⁴⁹ Patrz przypis 7, s. 63.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ Wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 5 lutego 1963 r., 26/62.

Również w doktrynie podkreśla się, że konstytucja zajmuje miejsce najwyższe, a wszystkie inne akty normatywne muszą być z nią zgodne i spójne⁵². Jednak z orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie *Flaminio Costa przeciwko E.N.E.L.* wynika prymat prawa wspólnotowego względem prawa krajowego. W podobnym duchu ETS wypowiedział się w sprawach *Simmenthal*⁵³, *Internationale Handelsgesellschaft*⁵⁴. Wreszcie w sprawie *Factortame* Trybunał stwierdził, że zasada pierwszeństwa nie ogranicza się jedynie do przepisów mających skutek bezpośredni⁵⁵. Należy dodać, że prymat prawa Unii Europejskiej nigdy nie wynikał wprost z traktatów⁵⁶. Natomiast nie może uciec uwadze, że wspomniany art. 8 Konstytucji RP znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie wspomnianego art. 9 o treści: „Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego”.

Na ten temat Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się w przytoczonej już sprawie, zakończonej wyrokiem z 11 maja 2005 r. Stwierdził, że wykładnia przez ETS prawa wspólnotowego powinna mieścić się w zakresie funkcji i kompetencji przekazanych. Prawo polskie i prawo Unii Europejskiej to dwa autonomiczne porządki prawne, ale na podstawie art. 8 ust. 1 w Polsce przeważa Konstytucja RP⁵⁷.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził⁵⁸, że nadrzędność Konstytucji RP w polskim systemie prawnym przejawia się między innymi w tym, że przepisy (normy) Konstytucji RP, jako aktu nadrzędnego i stanowiącego wyraz suwerennej woli Narodu, nie mogą utracić mocy obowiązującej bądź ulec zmianie przez sam fakt powstania nieusuwalnej sprzeczności pomiędzy określonymi przepisami (aktami wspólnotowymi a Konstytucją RP). W takiej sytuacji suwerenny polski ustrojodawca konstytucyjny zachowuje prawo samodzielnego zadecydowania o sposobie rozwiązania tej sprzeczności, w tym również o celowości ewentualnej zmiany samej Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny nie zaakceptował zatem bezwzględnego prymatu praw UE, wynikającego z orzecznictwa ETS. Proponuje za to wykładnię prointegracyjną zgodnie z art. 9 Konstytucji RP. Gdyby jednak kolizja wystąpiła, Trybunał Konstytucyjny nie dopuszcza prymatu prawa wspólnotowego. W takim przypadku konieczna byłaby zmiana Konstytucji RP, zmiana prawa UE lub wystąpienie z UE. Stanowisko to Trybunał podtrzymał w wyroku z 24 listopada 2010 r.⁵⁹

Trudności nastręcza dodatkowo kwestia wykładni prawa unijnego. Zgodnie z art. 79 Konstytucji RP „każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego”.

⁵² L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*. Warszawa 2010, s. 34-39.

⁵³ Wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 9 marca 1978 r., 106/77.

⁵⁴ Wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 17 grudnia 1970 r., 11/70.

⁵⁵ Wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z 5 marca 1996 r., C-46/93 i C-48/93.

⁵⁶ K. Wojtowicz, *Sądy konstytucyjne wobec prawa Unii Europejskiej*, Warszawa 2012, s. 30.

⁵⁷ Patrz przypis 7, s. 48.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 44.

⁵⁹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2010 r., K 32/09.

nego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji". Zgodnie natomiast z art. 193 Konstytucji RP „każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem". Tymczasem zgodnie z art. 267 TFUE (dawny art. 234 TWE) wykładni prawa Unii Europejskiej dokonywać może wyłącznie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Jest oczywiste, że nie sposób weryfikować zgodności prawa unijnego z krajowym, nie mogąc interpretować tego prawa. Jednakże TK konsekwentnie stwierdził, że art. 90 ust. 1 i art. 91 ust. 3 nie mogą stanowić podstawy przekazania kompetencji do stanowienia aktów sprzecznych z Konstytucją RP⁶⁰. Ostatecznie TK nie dopuszcza uznania nadrzędności normy wspólnotowej w przypadku niemożności eliminacji sprzeczności drogą wykładni i akcentuje swoje prawo do weryfikacji tej sprzeczności.

5. Suwerenność Polski po przystąpieniu do Unii Europejskiej

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wywołało dyskusję na temat ograniczenia jej suwerenności⁶¹ z uwagi na fakt przekazania na podstawie art. 90 ust. 1 Konstytucji RP kompetencji organów władzy państwowej w niektórych sprawach.

Profesor Wojtowicz podkreśla odejście we współczesnym prawie konstytucyjnym od rozumienia suwerenności w kategoriach absolutnych (heglowskich) jako najwyższej i niczym nieograniczonej władzy⁶². Odróżnić należy suwerenny status państwa od wykonywania praw wynikających z suwerenności. Prawa te ograniczone są prawami innych państw, a ponadto przyjętymi przez państwo zobowiązaniami. Warto zauważyć, że fakt ten dostrzegł już Stały Trybunał Sprawiedliwości Międzynarodowej w sprawie *Wimbledon* w orzeczeniu z 1923 r.⁶³ Jak podnosi dalej prof. Wojtowicz, Unia Europejska nie jest państwem i nie zamierza nim być. Nie ma własnego aparatu przymusu, policji czy wojska. Nie mogą w niej nastąpić zmiany w treści zobowiązań, na które państwa nie wyraziły zgody. Zatem w płaszczyźnie prawa międzynarodowego państwa zachowują status suwerenny. Istota integracji europejskiej polega więc na tym, że narody przy zachowaniu suwerennego statusu decydują o wspólnym wykonywaniu pewnych kompetencji, by szybciej i skuteczniej osiągać cele.

Na tym samym stanowisku stoi prof. Banaszak, który zauważa, że jest zasadnicza różnica między ograniczeniem suwerenności a ograniczeniem wykonywania suweren

⁶⁰ Patrz przypis 7, s. 44.

⁶¹ W. Skrzydło, *Konstytucja RP. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 98; zob. także wyrok Trybunału Konstytucyjnego, K 18/04, s. 45-46.

⁶² K. Wojtowicz, *Konstytucja RP z 1997 r...*, s. 535-539.

⁶³ Wyrok Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej z 17 sierpnia 1923 r. w sprawie *S.S. Wimbledon* (Wielka Brytania przeciwko Japonii), 1923 P.C.I.J. (ser. A), No 1.

ności narodowej⁶⁴. W pierwszym przypadku chodzi o sytuację, w której nastąpiła utrata przez państwo w części lub całości możliwości występowania jako samodzielny podmiot w stosunkach zewnętrznych, a w jego imieniu występują inne państwa. Natomiast ograniczenie wykonywania suwerenności narodowej nie oznacza nieodwracalnej, całkowitej czy bezwarunkowej utraty tych kompetencji.

Innym kontrowersyjnym tematem, związanym z suwerennością w kontekście akcesji do Unii Europejskiej, była kwestia wystąpienia z tej organizacji. Pierwotnie bowiem przepisy Traktatu ustanawiającego Unię Europejską nie zawierały przepisu, który by to umożliwiał. Również art. 90 Konstytucji RP, dotyczący przekazania organizacji międzynarodowej kompetencji władz państwowych w niektórych sprawach, w przeciwieństwie do art. 89 Konstytucji RP, dotyczącego zawierania umów międzynarodowych, nie zawiera przepisów o wypowiedzeniu. Profesor Wojtowicz uważa jednak, że nie ma podstaw do twierdzenia, iż wystąpienie z Unii Europejskiej jest wyłączone⁶⁵. Powołuje się w tym miejscu na art. 56 Konwencji Wiedeńskiej o prawie traktatów, a także na art. 6 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (dalej: TUE). Zgodnie z pierwszym z nich „traktat, który nie zawiera postanowienia dotyczącego jego wygaśnięcia i nie przewiduje wypowiedzenia ani wycofania się z niego, nie podlega wypowiedzeniu ani wycofaniu się z niego, chyba że: a) ustalono, że strony miały zamiar dopuścić możliwość wypowiedzenia lub wycofania się, bądź b) prawa do wypowiedzenia lub wycofania się można domniemywać z charakteru traktatu. Drugi z nich stanowi, że Unia Europejska szanuje tożsamości narodowe”⁶⁶. Problem stał się całkowicie nieaktualny wraz z wejściem w życie Traktatu z Lizbony⁶⁷. Artykuł 50 TUE w obecnym brzmieniu stanowi bowiem, że każde państwo członkowskie może, zgodnie ze swoimi wymogami konstytucyjnymi, podjąć decyzję o wystąpieniu z Unii.

6. Podsumowanie

Polska konstytucja z 1997 r. dostosowana była do procesu integracji europejskiej. Przewidywała szczególną regulację, która to umożliwiała. Nie oznacza to jednak, że nie powstały kontrowersje i wątpliwości co do zgodności w kilku dziedzinach prawa Unii Europejskiej z Konstytucją RP. W jednym przypadku nie obeszło się bez zmiany konstytucji, a mianowicie na potrzeby funkcjonowania europejskiego nakazu aresztowania. W innych przypadkach, takich jak prawo wyborcze czy prawo zabezpieczenia społecznego, Trybunał Konstytucyjny nie dopatrywał się sprzeczności, której nie można by wyeliminować odpowiednią wykładnią. Jeśli chodzi o emisję pieniądza, sprawa zyska aktualność w momencie przystąpienia Polski do strefy euro.

⁶⁴ B. Banaszak, *Prawos.* 261-265.

⁶⁵ K. Wojtowicz, *Konstytucja RP z 1997 r.*, s. 529-530.

⁶⁶ Aktualnie art. 4 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. UE C 326 z 26 października 2012 r.). Wcześniej art. 6 ust. 3.

⁶⁷ Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.U. UE C 306 z 17 grudnia 2007 r.).

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej wątpliwości budziła hierarchia źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce, a także status jej suwerenności. W pierwszym przypadku Trybunał Konstytucyjny stanął na stanowisku obrony zasady prymatu konstytucji. W drugim z kolei należy uznać, że przekazanie wykonywania praw suwerennych nie oznacza ograniczenia suwerenności.

Wykaz literatury:

- Banasiński C., *Stan i metody przygotowań polskiego prawa konstytucyjnego do członkostwa w Unii Europejskiej*, [w:] E. Popławska (red.), *Konstytucja dla rozszerzającej się Europy*, Warszawa 2000. Banaszak B., *Konstytucja RP. Komentarz*, Warszawa 2012. Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2001.
- Barcik J., Wentkowska A., *Prawo Unii Europejskiej*, Warszawa 2008.
- Barcz J., *Charakter prawny i struktura Unii Europejskiej. Pojęcie prawa UE*, [w:] J. Barcz, *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006. Borkowski P., *Polska w Unii Europejskiej*, [w:] S. Przymies, I. Popiuk-Rysińska, *Udział Polski w organizacjach międzynarodowych*, Warszawa 2012. Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2010. Jaskiernia J., *Członkostwo Polski w Unii Europejskiej a problem nowelizacji Konstytucji RP*, Warszawa 2004.
- Mik C., *Przekazanie kompetencji przez Rzeczpospolitą Polską na rzecz Unii Europejskiej i jego następstwa prawne*, [w:] C. Mik (red.), *Konstytucja RP z 1997 r. a członkostwo Polski w Unii Europejskiej*, Toruń 1999.
- Nowak-FarA., *Droga Polski do Unii Europejskiej*, [w:] J. Barcz, *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006. *Przygotowania Polski do przyjęcia euro*, <http://www.nbportal.pl/pl/np/euro/przygotowania-polska/droga-do-euro/przygotowania-polski> [dostęp: 13.05.2014]. *Prezydent: integracja ze strefą euro warunkiem lepszego położenia Polski*, <http://wiadomosci.onet.pl/prezydent-integracja-ze-strefa-euro-warunkiem-lepszej-pozycji-polski/g8tjl> [dostęp: 13.05.2014]. Skrzydło W., *Konstytucja RP. Komentarz*, Warszawa 2013. Winczorek P., *Komentarz do Konstytucji RP*, Warszawa 2008.
- Wojtyczek K., *Przekazywanie kompetencji państwa organizacjom międzynarodowym*, Kraków 2007.
- Wojtowicz K., *Konstytucja RP z 1997 r. a członkostwo Polski w Unii Europejskiej*, [w:] J. Barcz, *Prawo Unii Europejskiej. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2006. Wojtowicz K., *Sądy konstytucyjne wobec prawa Unii Europejskiej*, Warszawa 2012. Żukowski Ł., *Nowelizacja Konstytucji RP wobec pełnego członkostwa Polski w Europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej*, [w:] B. Banaszak, M. Jabłoński (red.), *Konieczne i pożądane zmiany Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku*, Wrocław 2010.

Wykaz aktów prawnych:

Konwencja Wiedeńska o prawie traktatów sporządzona 23 maja 1969 r. (Dz.U. z 1990 r. Nr 74, poz. 439).

Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U. WE L 149 z 5 lipca 1971 r. z późn. zm.).

Dyrektywa Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r. ustanawiająca szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami (Dz.U. L 329 z 30 grudnia 1993 r.).

Ustawa z dnia 18 marca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 69, poz. 626).

Dyrektywa Rady 94/80/WE z dnia 19 grudnia 1994 r. ustanawiająca szczegółowe zasady korzystania z prawa głosowania i kandydowania w wyborach lokalnych przez obywateli Unii zamieszkałych w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami (Dz.U. UE L 368 z 31 grudnia 1994 r.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

Decyzja ramowa Rady nr 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.U. UEL 190 z 18 lipca 2002 r.).

Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. - Ordynacja wyborcza do Parlamentu Europejskiego (Dz.U. Nr 25, poz. 219).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 102, poz. 1055).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 200 z 7 czerwca 2004 r.).

Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 200, poz. 1471).

Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.U. UE C 321 z 29 grudnia 2006 r.).

Traktat z Lizbony zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.U. UE C 306 z 17 grudnia 2007 r.).

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Kodeks wyborczy (Dz.U. Nr 21, poz. 113).

Traktat o Unii Europejskiej (Dz.U. UE C 326 z 26 października 2012 r.).

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. UE C 326 z 26 października 2012 r.).

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2012 C 326/02 z 26 października 2012 r.).

Wykaz orzeczeń:

Wyrok Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej z 17 sierpnia 1923 r. w sprawie *S.S. Wimbledon* (Wielka Brytania przeciwko Japonii), 1923 P.C.I.J. (ser. A), No 1.

Wyrok ETS z 5 lutego 1963 r., 26/62.

Wyrok ETS z 15 lipca 1964 r., 6/64.

Wyrok ETS z 17 grudnia 1970 r., 11/70.

Wyrok ETS z 9 marca 1978 r., 106/77.

Wyrok ETS z 5 marca 1996 r., C-46/93 i C-48/93.

Uchwała SN z dnia 16 lipca 2003 r. w przedmiocie ważności referendum ogólnokrajowego w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej, wyznaczonego na dzień 8 czerwca 2003 r., w którym głosowanie przeprowadzono w dniach 7 i 8 czerwca 2003 r. (Dz.U. Nr 126, poz. 1170).

Wyrok TK z 31 maja 2004 r., K 15/04.

Wyrok TK z 27 kwietnia 2005 r., P 1/05.

Wyrok TK z 11 maja 2005 r., K 18/04.

Wyrok TK z 24 listopada 2010 r., K 32/09.

Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 9 czerwca 2003 r. o wyniku ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej (Dz.U. Nr 103, poz. 953).

Constitutional aspects of the membership of Poland in the European Union

Abstract: Polish Constitution of 1997 was adapted to the process of the integration with the European Union. It included specific regulation, which made the accession possible. This does not mean however, that there were no controversies over certain Polish regulations and their conformity with the EU's law. In one case an amendment of the Constitution was necessary - for the purpose of the European arrest warrant. In cases of social security and suffrage the Constitutional Tribunal did not see discrepancies, which couldn't be removed with proper interpretation. In terms of money issuance the problem will have to be solved before Poland enters the euro zone.

After the accession of Poland to the European Union controversies arose about the hierarchy of norms and sovereignty. In the first case the Constitutional Tribunal defended the primacy of the Constitution in Polish legal order. In the second case it should be concluded, that transferring of execution of sovereignty does not imply limiting the sovereignty itself.

Keywords: Constitution of the Republic of Poland, accession to the European Union, amendments of the Constitution, European arrest warrant, euro zone, social security.